

De første bønder

I begyndelsen af bondestenalderen var Broagerland et godt sted at bo. Herom vidner de mange dysser og jættestuer i området. I bondestenalderen var der ikke tæt skov her. På de bløde morænebakker var skoven stedvist afbrændt for at give plads til marker. Det var et slidsomt arbejde at anlægge marker. Området var oversået med større og mindre sten fra den sidste istid. De skulle fjernes, før man kunne dyrke jorden. Mange sten kunne til gengæld genbruges i storstensgravene.

Skelde langhøjen var en af de første storstensgrave, stenalderbønderne opførte for 5500 år siden. Udgravningen i 1992 viste, at de ældste dele af gravanlægget var intakte. Oprindeligt lå der to langhøje ved siden af hinanden. I dag er kun den sydlige høj synlig. Den nordligste høj blev ødelagt af russiske krigsfanger i 1914-18.

The first farmers

In the Neolithic Period, Broagerland was a good place to settle. This is evidenced by the many barrows and passage graves in the area. At that time, there was no dense forest here. On the gentle moraine slopes, patches of forest had been burned down to clear the land for farming. Establishing arable land was labour-intensive because the area was dotted with stones and rocks from the last Ice Age. These had to be cleared before the land could be worked. However, many of the largest stones were reused in the megalithic tombs.

The Skelde long barrow was one of the first megalithic tombs built by the farmers 5500 years ago. The excavation in 1992 revealed that the earliest sections of the burial complex were intact. Originally, this monument consisted of two parallel long barrows. Today, only the southern barrow is visible. The northern barrow was destroyed by Russian prisoners of war in 1914-18.

Die ersten Bauern

Zu Beginn der Bauernsteinzeit war Broagerland günstig für die Ansiedlung. Davon zeugen viele Dolmen und Hünengräber in diesem Gebiet. In der Bauernsteinzeit gab es hier keinen dichten Wald. Die sanften Moränenhügeln waren zum Teil brandgerodet worden, um Platz für Felder zu schaffen. Die Urbarmachung von Feldern war eine mühselige Arbeit. Der Boden war mit größeren und kleineren Steinen aus der letzten Eiszeit übersät, die entfernt werden mussten, bevor man den Boden bestellen konnte. Viele Steine konnte man dafür für Großsteingräber nutzen.

Dieser Langdolmen war eines der ersten Großsteingräber, die die Bauern vor 5500 Jahren errichteten. Die Ausgrabung 1992 zeigte, dass die ältesten Teile der Grabanlage intakt waren. Ursprünglich lagen zwei Langdolmen nebeneinander. Heute ist nur der südliche Hügel noch sichtbar, der nördliche wurde von russischen Kriegsgefangenen 1914-18 zerstört.

EN FORNEM BEGRAVELSE

Langhøjen er 24 m lang. Mod vest findes et dyssekammer, der er sat af 6 store sten. Langhøje med dyssekamre i længdeaksen er de ældste storstensgrave. De er anlagt til begravelsen af en person.

De første bønder dyrkede jorden ved svedjebrug. I 50'erne lavede man forsøg med stenalderens svedjebrug i Draved Skov. Man fældede skoven med flintøkser.

FÅ MERE VIDEN

Danmarks
Oldtid i
Landskabet

Fortællinger
fra Fortiden

NFC

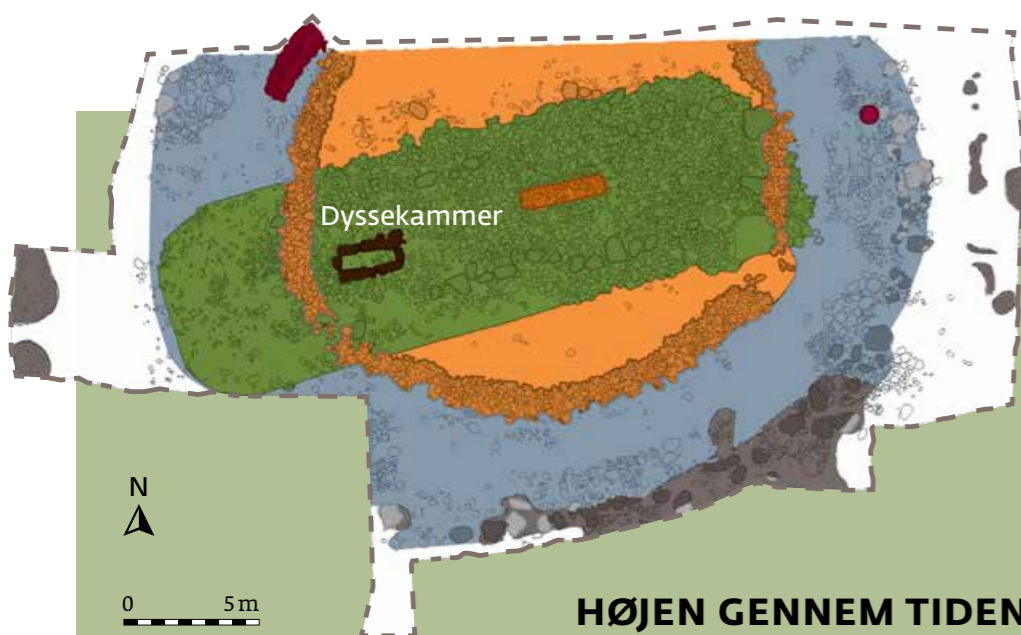

Højens historie

Dette fortidsminde har en lang historie. Ældst er langhøjen, som blev opført for 5500 år siden af lokale bønder. Her skulle en af samfundets mest betydningsfulde personer begraves. I ældre bronzealder, 2200 år efter højen blev bygget, blev den udvidet af flere omgange. Højen ændrede form fra aflang til rund. I yngre bronzealder omkring 900 f.Kr blev højen for sidste gang brugt som begravelsesplads.

Højens historie slutter dog ikke med den sidste begravelse. For 2000 år siden i jernalderen lå en boplads lige øst for højen. Jernalderbønderne havde gravet de store randsten ned sammen med store mængder af lerkarskår.

Siden glemte man alt om højen, og den blev næsten fjernet ved moderne landbrug. Højen blev først genfundet i 1985. Anlægget blev udgravet og restaureret i 1992. I dag er det fredet.

- Signaturforklaringer:
- = bondestenalder 3500 f.Kr.
  - = ældre bronzealder 13-1200 f.Kr
  - = ældre bronzealder 12-1100 f.Kr.
  - = ældre bronzealder 11-1000 f.Kr
  - = yngre bronzealder 10-900 f.Kr.
  - = ældre jernalder 100-0 f.Kr

HØJEN GENNEM TIDEN

History of the barrow

The long barrow is a monument with a long history. It was constructed 5500 years ago by local farmers for burial of one of the community's most revered individuals. In the Early Bronze Age, 2200 years after it was built, the barrow was enlarged several times over to accommodate more burials. The shape of the barrow was also modified from oblong to round. By the Late Bronze Age around 900 BC, the barrow was in use as a burial place for the last time.

But the history of this barrow did not end with the last burial. 2000 years ago, in the Iron Age, another settlement existed due east of the barrow. The Iron Age farmers buried the great kerbstones with large numbers of clay potsherds.

Later the barrow was forgotten, and nearly obliterated by modern farming. The barrow was not rediscovered until 1985. The burial complex was excavated and restored in 1992 and is today a scheduled monument.

Die Geschichte des Hügels

Der Langdolmen ist ein Denkmal mit einer sehr alten Geschichte. Der Hügel wurde vor 5500 Jahren von örtlichen Bauern errichtet, um eine der bedeutungsvollsten Personen der Gesellschaft zu bestatten. In der frühen Bronzezeit, 2200 Jahre nach dem Bau, wurde er mehrfach erweitert, um neue Begräbnisse aufzunehmen. Die Form des Hügels änderte sich ebenfalls: rund statt länglich. In der späten Bronzezeit diente der Hügel wieder als Begräbnisstätte.

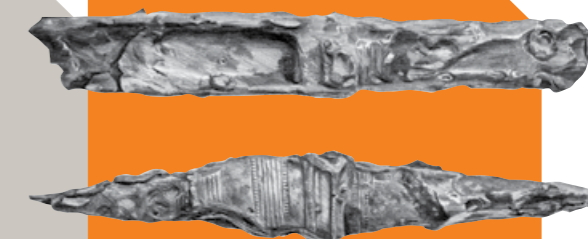
Die Geschichte endet jedoch nicht mit der letzten Bestattung. Vor 2000 Jahren in der Eisenzeit lag eine Siedlung gleich östlich des Hügels. Die eisenzeitlichen Bauern gruben die großen Randsteine zusammen mit großen Mengen von Tonscherben ein.

Später geriet der Hügel in Vergessenheit und wäre fast von der modernen Landwirtschaft zerstört worden. Er wurde erst 1985 wieder entdeckt, 1992 ausgegraben und restauriert und steht heute unter Denkmalschutz.

ØLFLASKER?

I dyssekammeret fandtes to lerkar: En kraveflaske og en øskenflaske. Den slags lerkar lavede man i tiden kort efter, at man begyndte at dyrke korn i Danmark. Har de mon været brugt til øl?

I ældre bronzealder blev en fornem kriger begravet. Af gravudstyret er våbenøksten af bronze bevaret.

Fornem kvinde af højfolket

I slutningen af ældre bronzealder blev en af tidens aller-rigeste kvinder begravet i en trækiste i højens nordvestlige del.

Gravudstyret bestod af to prangende spiraløreringe af guld, en vreden halsring, en bøjlenål, en stregprydet armring, en bæltedåse prydet med et stjernemotiv med indlagt harpiks, en tutulus (en slags bronzeknap) og to stregprydede ankelringe – alt sammen af bronze. Hertil kommer fire spiralperler af guld og en, måske to, blå glasperler. Ved fødderne lå de brændte knogler af et lille barn svøbt i en tøjbylt.

Især glasperlen skiller sig ud i det rige gravudstyr. Man kendte slet ikke til glas i Norden på dette tidspunkt, så perlen eller perlerne må have været eksotiske og repræsenteret en umådelig stor værdi. Sandsynligvis er de kommet sammen med guld fra Sydøsteuropa.

Noblewoman of the barrow people

At the end of the Early Bronze Age, one of the wealthiest women of her time was laid to rest in a wooden coffin in the northwestern section of the barrow.

The grave furnishings consisted of two splendid spiral earrings in gold, a twisted torque, a fibula, a grooved arm cuff, a belt tin decorated with a star motif with resin inlay, a tutulus (bronze button) and two grooved ankle cuffs – all in bronze. In addition were four spiral beads of gold and one or two blue glass beads. Swaddled at her feet lay the charred bones of a small infant.

The glass beads are especially distinctive amongst all these rich grave furnishings because glass was completely unknown in Scandinavia at this time. This means that the bead, or beads, would have been exotic and immensely valuable. Presumably such beads came along with the gold from South-Eastern Europe.

Vornehme Dame des Hügelvolkes

Gegen Ende der frühen Bronzezeit wurde eine der reichsten Frauen der damaligen Zeit in einem Holzsarg im nordwestlichen Teil des Hügels beigesetzt.

Die Grabbeigaben bestanden aus zwei prächtigen Spiralohrringen aus Gold, einem gewundenen Halsring, einer Bügelnadel, einem Armring mit Strichschmuck, einer Gürteldose mit einem Sternmotiv mit eingelegtem Harz, einem Tutulus (einer Art Bronzeknopf) und zwei mit Strichen geschmückten Knöchelringen – alles aus Bronze. Hinzu kommen vier Spiralperlen aus Gold und eine, vielleicht zwei blaue Glasperlen. An den Füßen lagen die verbrannten Knochen eines Kleinkindes, das in Tücher eingewickelt war.

Zu diesem Zeitpunkt war Glas in Skandinavien völlig unbekannt, so dass Perlen exotisch gewesen sein müssen und einen ungeheuer großen Wert darstellten. Wahrscheinlich sind sie zusammen mit dem Gold aus Südosteuropa hierher gelangt.

UVURDERLIGE PERLER

For enden af det bælte som kvinden havde om maven sad der fire guldspiralperler og én, sandsynligvis to, blå glasperler. Ud over perlerne har der også siddet en bæltedåse samt en stor bronzeknap i bæltet.

RINGE TIL DET HELE

Ved siden af det unikke bælte har kvinden haft en forkærlighed for ringe: En stor gulds spiralørering i hvert øre, en armring og to ankelringe – alle af bronze. Hertil en stor, vreden halsring ligeledes af bronze.

